తృణజ్యోతి

శ్రీ అబ్బూరాజు శ్రీనివాసమూర్తి

విజయవాడస్టేషన్‌లో వచ్చేపోయే ట్రైన్లూ వాటి కోసరం వైట్‌చేసే ప్రయాణీకులూ, చుట్టా బీడీ సిగరెట్ అమ్మే గొంతులూ, ఇంజన్ కూతలూ—అంతా ఒకటే రద్దీ !

కేకవిని తలెత్తాను. ఎదురుగా కుర్రాడు.

బాబూ పాలెష్ చేయమంటారా !

తొమ్మిది పదేళ్ల వాడి అభ్యర్థన. అసలే బండి రాలేదన్న విసుగూ పోయేపనిఏవౌతుందోనన్నఆదుర్దాతో నలిగే నేను విసురుగాచూచి వద్దు పోరా అన్నాను.

వాడి సర్వీసెస్‌ను నేను సస్పెక్ట్ చేస్తున్నా ననుకొన్నాడేమొ ... 'పాలీష్ చక్కంగా చేస్తాసార్ ... పన్జేసిన తర్వాతే డబ్బు లిద్దురుగానీ ...'

నా బూటందుకోబోయాడు. నే కాళ్లు వెనక్కు లాక్కొంటూ చూచాను.

'ఉదయంనుంచీ బోణీగూడ లేదు సార్ ... ఇయ్యాల గెంజికూడా లేదు ...' కొద్దిగా నసుగుతూ బేలగా చూచాడు.

'వద్దురా అంటూంటే...' నా బింకం డైల్యూట్ అవటం గమనించాడేమో బూటు నందుకొన్నాడు. ఈ తడవ పరిశీలనగా వాణ్ణి చూచాను.

దుబ్బురేగిన తల, లోతుకు పీక్కుపోయిన కళ్లు, బాగా మకిలిపట్టిన చొక్కా, అతుకులువేసిన నిక్కరూ, బుజాన సంచి, చేతికి బ్రెష్షూ—ఇది వాడిరూపం.

'అబద్ధా లెందుకురా ఇప్పట్నుంచే!' ఉబుసు పోక అనేశాను వాడితో.

'పెమాణం బాబూ. డబ్బు లెత్తకపోతేనే అమ్మకు గెంజి.' వాడిమాటలు బాధపెట్టాయి.

'అదేమిట్రా. మీ నాన్న లేడేమిటి. వేలెడంత వెధవ్వు నీ సంపాదన్తోనే బ్రతుకుతోన్నట్లు' ... నే నలా వ్యాఖ్యానించేసరికి నావొంక అదోలాచూచి—

'అదంతా ఓ కథలే బాబూ ! నెయ్యన్నం తినే వోళ్ల కెందుకు యీ గొడవ్వినిపించడం.'

ఆ మాటలు కొంత కుతూహలాన్ని కల్గించడంతో 'ఇంతకూ నీపేరేమిటంటావ్!' అని ప్రశ్నించాను.

'కిట్టణ్ణంటారండీ! మా అమ్మేమో అబ్బిగా అంటది సార్.'

'మరి మీ నాయనో'. వాడి మాటలు ముచ్చట వేసాయి.

'ఏ నాయనగారూ'...దీర్ఘంతీస్తూ కళ్లు కదిలించాడు. అదోలా ఆశ్చర్యపోతూ 'అదేం మాటరా! అన్నాను.

'నిజమేసార్! అదంతా ఓ సినిమా కథలే బాబూ! మాయమ్మ రామ్మలమ్మ నన్ను పెసవించిం తర్వాత మా అయ్యనొగ్గేసి, మరోడితో నా మూడో యేట పోయిందట.'

'అయితే మీ అయ్య రెండోపెళ్లి చేసుకొన్నా డంటావ్, ఆమెకే కదూ గెంజీగట్రా!'

'బలేవోరె...మా అయ్య వో దాన్ని తెచ్చుకొంటె మాత్రం ఆమె నా తల్లౌతాద్దీ. మా అమ్మ మా యమ్మే.

మరీ చిత్రమైంది వాడి వాదన. పెద సస్పెన్స్!

'మీ అమ్మ అయ్యను వదిలేసి లేచిపోయిందంటివిగా?,

'ఔను బాబూ! కానీ ఆడుమాత్రం మా చిట్టెమ్మను కన్న తర్వాత వదిలేసుండు. మా అమ్మకు రోగమొచ్చె. ఇంక రోగిష్టిది ఆడికెందుకు! గప్పున వాగ్గేసి తెల్లారకట్ట ఉడాయించినాడు పాపిష్టోడు.'

ఝల్‌మంది నా వొళ్లు!

'అసలు ఆడబతుకంత ముదనష్టపు బతుకింకొటి లేదయ్యగోరూ! మా అయ్యేమో తాగితందనాలాడుతూ మా అమ్మను యిరగ్గొట్టేసేవోడు. కూడుకీ గుడ్డకూ మొగమాచి చచ్చిందంట. ఆయనేమొ మగమడిసోయె! ఓరంటారు తప్పని!'

'మరి మీ అమ్మ తిరిగొచ్చిందన్నమాట' అన్నానేను.

'మా అయ్య రానిస్తాడేమిటి! ఆడు మాంచి పౌరుసమున్నోడు! మా అమ్మ నొగ్గేసిన తర్వాత ఆడమడిసంటే క్రుచ్చుకుంటాడు.' ఇంకా ఆశ్చర్య వేసింది. ఊహకందటంలేదు. కానీ క్రిష్ణమాత్రం యిదేం పట్టనట్టు బూట్ తుడుస్తున్నాడు.

యాదాలాపంగా బస్తాల్లో ఏవో కదుల్తొంటం చూచి 'అవేమిటిరా బస్తాల్లో! అని ప్రశ్నించాను.

వాడు కిసుక్కుననవ్వి 'అయి కప్పలండి. ఒక్కో దానికి పదేనుపైన లిస్తుండారుగ. మా రంగడు, రాములుగోడు, గురవడూ వాళ్లబ్బ అంతా యిదేపని! రోజు కైదారు సంపాదిస్తారు సార్.'

కళ్లింత చేసుకొని వింటున్నా.

'ఆ రంగడూ, రాములుగాడూ నన్నూ రమ్మన్నారు సార్. కప్పేటకు. కానీ నాకు పేణ మొప్ప లేదునికొండి. అయ్యిగూడ మన్లాంటి పేణాలేగా. కాకుంటే బగవంతుడు నోర్లేకుండా జేసినాడు. ఆ కూడెందుకని బూట్ పాలిషేస్తుండ.'

'ఎప్పుడూ ఇక్కడే ఉంటావేమిట్రా! ఇంటికి పోవేమిటీ!'

'అదేటి బాబూ! మా అయ్య పెంచెలు ఈడ పొట్టరు. ఆడి పడకా తిండీ యీడే గంద. ఇంక నన్నోరు అడ్డగిస్తరు. టీ. సీ. లందరూ నా కెరికె. ఓరు చెప్పినా పని రెక్కలట్టుకొని చేస్తావుంటిని.'

'అలాగా...'

'ఔను సార్! ఆ బుర్రమీసాల పోలీసోయనంటే మాత్రం చానా బయమండీ, పులిమీసాలూ సివంగికళ్లూ ఆయన'. ఒకసారి కానిస్టేబుల్‌వంక చూపుపారేసి మళ్లీ నావంకచూచి చెప్పుకుపోతున్నాడు.

'ఏం ఏందుకూ!' అవ్వ కథచెప్తొంటే ఒకటీ అరా మాట్లాడిన నా బాల్యవయస్సు గుర్తొంచ్చింది నాకు.

'ఎందుకేమిటి సారూ! అసలీడ కుర్రాళ్ల మండనీయందే. ఆయన సొమ్మేం పోయిందనో ... కానీ సార్ టీనీళ్లకు పదిపైస లిచ్చినామంటె మన సాయల కసలు తొంగిచూడ డనుకోండి. నవ్వుతూ యీడనేఉండ్రా ఫూల్ అంటడండీ!'

'ఈడ కేడీగోళ్లందరూ ఆనకెరికేనండీ!మరేమొ మొగాని ఆళ్ల నే మనడు. రిక్షావోళ్లను సూస్కోండి నాసామిరంగా డబ్బు లియ్యకపోయారో గొంౘడిస్తూ తిట్టిపోస్తూ రిక్షా చక్రాలగాలి తీసేస్తడండీ! మరాయన మంచోడంటారా?' నన్ను ప్రశ్నించాడు క్రిష్ణుడు.

'నీవే చెప్పావ్‌గా! మంచోడు కాదని'—సమాధానం.

'బలేవోరె! మా అయ్య సెప్తాడుగా ఆన సాలా మంచోడని. ఆయన్కుగూడ గంపెడు పిల్లలంట. ఆయ నుచ్చుకొనేది లంచంకాదంట· అది మామూలంట. సాన్నాళ్లనుండి వస్తొన్నదేనంట. అసలు మా అయ్యకేం తెలవదండీ!' అంటూ నాచేతిలో పేకట్ వంక కళ్ళింత చేసికొంటూ 'అదెం తౌద్దిసార్' అన్నాడు. నాకు నవ్వొచ్చింది. 'ఇది మగాళ్ళకు కాదోయ్.'

'అది తెల్సులే సారూ! మా చిట్టి దాన్కి కొనెడ్దామని అడుగుతూంట. సినిమాలో నాగేశరావులా నా చెల్లెల్ను చక్కా కాలేజీలో సదియించుకొనాలండీ. అక్కడెక్కడో దిక్కులేనోళ్లకు కూడూ గుడ్డాయెట్టి

సదివిస్తన్నారంట...మీా కెరికైతే సెప్పండి సారూ పున్నెముంటది.'

క్రిష్ణుడు నాతో మాట్లాడుతూనే, రెఫ్రెష్ మెంట్ స్టాల్‌దిశ చూస్తుండటం గమనించి 'ఏరా ఆకలేస్తోందేమిటి! డబ్బుల్లేవంటివి?' అని అడిగాను.

వాడు నన్నదోలా చూచి 'అది కాదులే సారు. అడ మా చిట్టాముంది. ఈ గౌను దాన్కి నప్పతుందో లేదో నూస్తన్నా. మీారు నూడ్లేదుకానీ మా సిట్టాం లేతమడుసుల్లో బేబీలాగుంటది సారూ'.

'ఏం చేస్తుందేమిటి?' అర్థంకాని ఆశ్చర్యంతో అడిగాను.

అడ హోటల్లో కాపీగ్లాసులు, ప్లేట్లు తొలు స్తది. రాత్రేళ గచ్చు కడుగిద్ది. నీళ్ళేమొ నేను పట్టి స్తాను. అది సక్కంగా టేబిల్సు తుడుస్తది. నేనేమొ పెద్ద డేగిసాలను కొబ్బరిపీచెట్టి రుద్దేస్తాను. అంతా యెంత ఓ గెంటా గెంటన్నరో. అయిపొద్ది. ఆపైన గుడిశెకెల్తాం...'

'గుడిశా! అక్కడెవరున్నారు?'

'ఎవరేంటి సార్. మా అమ్మ రాములమ్మ... పచ్చవాతంతో తీస్కంటుందని సెప్తిగా. అప్పుడే మరి శారూ!'

నవ్వుకొంటూ రెండో బూటుతుడుస్తున్నాడు, చేయి పన్జేస్తుంటే, ఏదో సినిమా పాటపాడు కొంటూ.

'బందిపోటు భీమన్న సిన్మా నూచారుటండీ!'

వాడి మాటలు మరీ ముచ్చటేశాయ్. అడవిలో విరిసిన విరిమల్లెలాంటి మనసు. మాట్లాడుతోంటే నన్ను నేనుగా ఆలోచించుకోవలసివచ్చింది. సమా ధానంగా 'ఆ...ఏం?' అన్నాను.

'నూచినారా అని ... అదికాదు సారూ కన్నోడు దరితోచక దొంగైనాడనుకోండి. అది ఆడితప్పా అను కొండి—కొడుకు ఆ యిధంగా అయ్యాను ఆడు బంది పోటు...దొంగ కూనీకోరు ... యీా యింట్లో ఆడో నేనో ఉండాలి అంతేగానీ యిద్దరం ఉండం అంటాడే ఆడు కొడుకేనా అంట...సివరి కేమైంది సెప్పండి... కాదు ఆ అబ్బాయి అమ్మ యిసంతిని సచ్చిపోయినాదా! యీా పెపంచంలో పుట్టింతరువాత ఓరు తప్పుసేయ కుండా ఉండారు? ఆటిని సరిపెట్టుకొని బాగు సేయడంలోనె గొప్పుందికదు సారూ'.

'నిజమే అనుకో!' వాడికెట్లా చెప్పాల్సింది తెలియక.

'భలే వోరే!మీరుగూడ మా అయ్యలాటోళ్ళే... ఆడూ అంతే. మా అమ్మ పేరెత్తినానంటె మక్క లిరగ తన్నబోతాడు. అంతేకాదు బాబు మా సెల్లాం యేంచేసింది సెప్పండి? దాన్నిగూడ నూడనీయడు!... అడుగో మా అయ్యొస్తున్నాడు గానీ యీా యవ్వారం కట్టేయండీ' అంటూ బిక్కుబిక్కుగా వచ్చే మనిషి వంక చూడసాగాడు. నే తలత్రిప్పాను.

యాభై సంవత్సరాలకుపైగా వయసు. బుర్ర మీసాలు. నీలంచొక్కా; దండదగ్గర ఎర్రపట్టీ, ఎర్ర తలగుడ్డా. నీరుకావి పంచె. మోకాలిపైకి మడచిన కట్టూ, చేతి మురుగులూ. ఈ వివరాలతో ఆకారం అవుపించాడు.

'ఆ డొట్టి దొంగముండాకొడుకు బాబూ!' మాట నమ్మకండి! ఉన్నవీ లేనివి పది కల్పించి పైన లూడ లాగేస్తాడు. సినిమాల్లో క్రిష్టుడు! ఏరా క్రిష్టగా...హాయిగా కప్పేటకుపోరాఅంటే యిదేం పనిరా...ఎన్నిబాబుల బూటు తుడిసీ పొట్టనిండతది. కప్పకు రేటు పెదిగిందంట. గోంద్రుడుకప్పకు యిరవై పైన లిస్తుండంట బుడేసాయిబు. మీరన్నా సెప్పండి బాబూ! ఒక్కొడు పొద్దువాటాలే సరికి పాతికా ముప్పయ్ కప్పలడుతుంటే యీాడికిదేం పోయేకాల మండీ లమ్డీకొడుకు!'

'పోయే బాబూ! ఆ రకతపు కూడొద్దంటినె, మనిద్దరికే కదంటె ... ఇలాటి నెయ్యన్నంతినే పెబు వులు ఓ అర్ధరూపాయిస్తే పొట్ట గడవదంటె ... ఎదవ పన్జేయమంటావ్!'

పెంచెలు ముహంలో కొద్ది వెలుగు తొంగి

చూచింది. 'సరేలే' పున్నెకాలం ముండాకొడుకివి. బతకటం తెలిసి చస్తేనా!' అంటూ రెండడుగులు వేసి 'ఇదుగో కిష్టిగా సెప్తన్నా! ఆ ముండకాడికి వెళ్లినా దానికూతురుముండకు కూడెట్టినా డొక్క చీరేస్తాను. నాయాల్ది తప్పుడుముండ...'

'ఎంత సంపాదించినావ్. నీ వద్దంటే ఆడికి సావకుండా ఉండవ్. ఏదీ యిటుతే...'

'పెద్దగా లేవేబాబు! ఓ సార్ ముప్ఫయ్‌పైసలిచ్చిండు. ఇంకో సారు పావలా కాసిచ్చిండు ... యింతేనే...'

పెంచెలు ఆ డబ్బు లూడలాక్కున్నాడు.

'పొద్దనే టీ అయినా తాగావా లేదా! ఎదవా' మొఖమెట్లా ఎండినాదో...నాయర్ కాడికెళ్లి నా పేరు సెప్పి ఓ బన్నూ సింగల్‌టీ తాగు' అంటూ హెచ్చరించి మరీ వెళ్లాడు.

ఆ తండ్రి దురుసుతనానికి నే విచారపడుతూ క్రిష్టుడి వంక చూచాను. అబ్బ వెళ్లగానే వచ్చేనవ్వు నాపుకొంటూ సంతోషంతో ఈలవేస్తోన్న క్రిష్టను చూచేసరికి ఆశ్చర్యం వేసింది.

'ఏమిట్రా. ఉన్నదంతా మీ అయ్య ఊడలాక్కుంటె నీవ్ నవ్వుకుంటూ పాడుకొంటున్నావ్?'

'ఆడికేం తెలుసుద్దిసార్ నాకాడ ఎంతుందో! నిన్నరాత్రేల సిన్మాహాల్లో ఏరుశెనక్కాయ లమ్మిన కాడ్నుంచి యిప్పటివరకూ రూపాయి డెభ్బై పైసలు... ఇవుగో సారూ. మా అయ్యకు అగపడకుండా యాడ దాచేసినా.'

నిక్కరులోపల బెల్ట్ భాగంలో కన్నంగుండా రూపాయికగితం యాభై పైసలబిళ్లాలాగి చూపెట్టి.. 'ఆయనకు తెలుస్తే యివ్వికూడ గుంజకెల్తాడు.' అన్నాడు చక్రాల్లా కళ్లుత్రిప్పుతూ.

'మీ నాన్న ఎందుకలా చేయడం?'

'డబ్బులుంటే మాయమ్మకాడికెళ్లి ఇస్తననే... ఈ అర్ధరూపాయెట్టి మా సెల్లికి పండక్కు లంగా జాకెట్టు కొనాలి. మా రమణయ్య మాష్టారు బార్య గారికాడ దాచిపెట్తండా బాబు. ఈ రూపాయేమొ,మా అమ్మ కూటిగింజలకు నే...సెల్లిందాకా మాయమ్మ ఏడస్తానేఉంటది సారూ...ఇదుగో సారూ యీయిసయం మా అయ్యకు సెప్పబాకండి. నానెళ్ళినాక మా అయ్య అడ్గతాడు...మీరుమాత్రం సెప్పనేకూడదు'. అమాయకం తొంగిచూచే ముహంలో భయాందోళన తొణికింది.

ఇలాంటి సెంటిమెంట్ నన్ను మరీ ఇంప్రెస్ చేసిందౌటంచేత 'మీ చెల్లి పన్జేస్తున్నట్లు మీ అయ్యకు తెలియదా?' అని అడిగాను.

'ఎట్ట తెలుసుద్ది! మా ముసిల్ది అదే మా యవ్వ సెప్పిందాక నాకూ తెల్సిందీ! మా యవ్వ సెప్పినాక మా అమ్మకాడికేళ్లి సూచినా చిట్టామునీడ పెట్టినా! ఈ హోటలు కాంట్రాక్టరయ్యోరు యింటికాడ మా యమ్మ శానాళ్లు పాచి పన్జేసిందంట.'

'మరి మీ నాన్న...'

'ఈ మధ్య ఎవరో సెప్పారంట ... ఎవుడేముందిలే ఆ గురవడిపనే ... ఎదివ సుప్పనాతి మొగమోడు ... అయ్యకు నామీదెక్కులు సెప్తడు ... మా యమ్మిసయం మాసిట్టా మిసయం ఎట్ట తెల్సిందో...ఎట్టగేంటిలే బాబూ ఎరక్క ఆ నాయాలు పెద్దోడు గందాని తోడెట్టుకెళ్లినా. ఆడనుంచి ఒకటే బయమెడ్తున్నాడు... మీ అయ్యకుసెప్తా...మీ అయ్యకు సెప్తానంటూ ... అందుకని వాడికి రోజుకు ఇరవై పైసలెట్టి ఒకబన్నూ, సింగల్ టీ, మరో ఐదెట్టి తాజమాల్ బీడిలు యిప్పిస్తనేఉండా ... ఇశ్వాసం లేనోడు...తిరగమళ్లి కొడ్తమంటె ఆడు ఎద్దంతగాడ్దె కొడ్కు. అయినా ఆడికెందుకు సెప్పండి, మాయమ్మకాడికి నే నెల్తుంటె యీడికేం కడుపుమంట. అప్పుడప్పుడు సిన్మాగ్గూడ తీసికెల్తుంటినే ... వాడమ్మ మూటలుమోస్తది. వాడయ్య గుడ్డోడు. కాశేశ్వరావ్ మార్కెట్‌కాడ గుడ్డపరచుకొని అడక్కతింటన్నాడు. ఈ గాడిదకొడ్కు వాళ్లయ్యా అమ్మకు కూడెట్టక పోగా, కొట్టి డబ్బుచుకొంటా డెదవ.'

నా కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. ఆప సి మనసుపట్ల ఆత్మీయత యే మూలనో మేల్కొంది. నే మనిషి నౌటంచేత ననుకొంటాను.

'మరి ఒక్కోరోజు డబ్బు దొరక్కపోతే యేం చేస్తావురా క్రిష్ణా!' ఆ చిన్నమెదడు ఎలా సాల్వ్ చేస్తుందో చూద్దామని.

'ఏముంది సారు. మా అయ్యకాడ అరువుచ్చు కొంటాను. మా యింటికాడ ప్లేట్‌మీల్స్ దొరుకు తుంది సార్. ఆడకెళ్ళి యాభై పైసలెట్టి ఎత్తు కెళ్తే అదే మా చిట్టెమ్మ, వాళ్లమ్మా తింటారు. మళ్ళీ డబ్బురాగానె మా అయ్యబాకీ తీరుస్తా. లేకుంటే అసలూరుకోడు. ఆయనకూ డబ్బుకూ లంకె.'

'మరి నీకో'

'నాదేముంది సార్. కేరీర్లు అప్పలమ్మకాడి కెల్తే ఆ యవ్వే యింత పెడ్తది. అప్పలమ్మది మాగూడె మేలే బాబూ! కాలేజీ కుర్రాళ్లగదుల్లో పన్జేస్తుం టంది. ఉదయానె కసపూర్చడం, బాల్చీలనిండా నీళ్లు పట్టేయడం, ఎర్రకూజాల్లో మంచినీళ్లెట్టడం, ఆ మీద కేరీర్లు అయ్యర్ హోటల్నుంచి పట్టావటం. వాళ్లు తినేసిన తరువాత తొలుముకు రావడం. ఇదండీ ఆయవ్వ సేసేపని. పాపం పెద్ద ముండ కదండీ కేరీర్లు తేలేక సస్తదని నే సాయం చేస్తంట.ఆరు తినంగా మిగిలింది అదేనండీ సాంబారు, కూర యింత అన్నమూ కలిస్తే నాకూ ఆ యవ్వకూ సరిపోద్ది సార్.'

'ఈ విషయం మీ అయ్యకు తెల్సురా!'

'తెల్సేమిటి సార్ ... అప్పు డప్పుడూ సాంబార్ పట్టుకెళ్లి మాఅయ్య కిస్తుంటె. కానీ సారూ మా అయ్య నడగండి. తన కిదేమీ తెలవనట్టే మాట్లాడు తాడు. అన్నట్టు మీ రేంచేస్తారు బాబూ !'

...చెప్పకూడ దనుకొంటూనె'టీచ రుద్యోగంరా' అనేశాను. 'అరే. మీరూ బడిపంతులే. మా యింటి కాడ రమణయ్యమాష్టారు కథానాయకుడి సినిమాలో నాగయ్యగోరులా గుంటరు. పాపం ఆరికి జీతాలు నెల నెలా రావంటండీ. అయినా నాకు తెలవక అడుగుతాను అంతజీతా లియ్యలేనోళ్లు యిస్కోళ్లెందు పెట్టాలి... ఆరి బార్యగారు శానా మంచోరు.మొన్నగాది పండక్కు సారూ, నాకూ సిట్టెముకూ బెల్లబ్బువ్వపెట్టి గారెలు తినిపించినారు.'

'పోయిన దీపాలపండక్కు ఏం జరిగిందంటారు?' నే పరధ్యానంగా ఉన్నట్లు తోచిందేమొ వాడికి 'ఊఁ కొట్టండి సార్'అన్నాడు 'రమణయ్య మాష్టారి ఐదో బుడ్డోడు వట్టి గడుగ్గాయండీ. పువ్వొత్తులు కాల్చు కొంటూ నన్నూ సిట్టెమునూ ఉడికించి నాడండి. నానైతే పెద్దోణ్ణికనక ఊరుకొంటెని. మాసిట్టి ఆ టపాసు కావాలని గోలెట్టిందె...అబ్బాయిగోర్ని అడిగి నాను...సారూ మా చెల్లికూ్కడా కూసింతసేపు పువ్వొత్తి పట్టుకొంటది అని. కాని ఆరివ్వలేదు. మా చిట్టెమేమొ ఏడుపు లంకించుకొంది. ఈ యిసయం పంతులమ్మగారు ఏడనుంచి గమనించారో గానీ, కాక రొత్తులపెట్టి రొంటిన దోపుకొని ఆ రబ్బాయ్‌గోరు సూడకుండా తెచ్చియిచ్చినాది. ఎట్టె గన్నా నెయ్యన్నం తినేవోళ్ల బుద్దులు అలాగేలే బాబూ !'

నేను ఆశ్చర్యపోతున్నాను. ఆ చిన్నిమనసులో యెన్ని గమనింపులు! ఎన్ని బాధ్యతలు! మరెన్ని ఆశ యాలు!

'సారూ. మనుషులు మారాలి సిన్మాసూచారు టండీ'. మళ్లీ ప్రశ్న.

'ఆ'...నా సమాధానం.

'నాకు తెల్దుగానీ ఆళమ్మ-అడక్కతింటోంటే పిల్లల్ని ఎందుకండీ కొడద్ది. మరి ఆళ్లకేమొ పాపం ఆకలేస్తుండె. ఆరి యమ్మేమో పెట్టకపోయె. మరి అడక్కతింటుంటే కొడ్తే యెలా సార్.'

'అది తప్పపనేరా క్రిష్ణా'

'పోన్లెండి, మీరు మరీను. ఆకలిమం టిసయం మీకేం తెలుసుద్ది సారూ. దొంగతనమన్నారూ అది

తప్పే యిసయమే. మరి అడక్కతింటం తప్పెట్నొద్ది'

ఆ ప్రశ్న క్షణకాలం నిలవేసింది. వాణ్ణి తృప్తి చేసేలా చెప్పలేకపోయాను. చివరకు ఏమీ పాలుపోక 'అది తప్పవనేరా నీకు తెలియదులే' అంటూ కొద్ది మోతాదుబింకంతో కసరి ఎస్కేప్ ఐనాను.

క్రిష్టుడుగూడ క్షణం బిత్తరపోయి తేరుకొని 'అలాగటండీ! మీరు సెప్తన్నరుగనక అది తప్పిసయమే అయ్యుంటుంది. మరి సారూ, యీ యిసయం రాములుగాడితో సెప్తె! ఆడితాత అడక్కతింటం టాడు. మనవడ్నితోడురా అని గోలెడ్తాడు గూడా'.

'వాడెందుకూ ?' అయిష్టంగానే అడిగాను.

'అబ్బే యింతపెద్దోరు. ఆ మాత్రం తెలియకుంటె యెట్టనండీ! మరి ఆడు గుడ్డోడయ్యె. క్రరుచ్చుకోడాన్కి యింకో డవసరం గదటండీ !'

'అలాగా పాపం' సానుభూతి చూపాను.

క్రిష్ణ బ్రష్‌తో నెత్తిన కొట్టుకొంటూ 'మీరూ నమ్మేశారూ. భలే వోరె ! అసలు రాములుగోడితాతకు కళ్లేం పోలేదు సార్. మరి గుడ్డోడనకపోతే ఓరేస్తారేమిటి పైసలు. అందుకని ఆ ముసిలోడు కళ్లదోలాపెట్టి వణక్కుంటూ నడస్తాఉంటే, రాములుగాడేమొ బాబూ ! మా తాతకు కళ్లగవడవ్. గుడ్డోడు, మా అమ్మ హాస్పిటాల్లో కనపొద్దులై సచ్చిపోయినాది. మా అయ్యసెయ్ రైలుకిందపడి యిరిగిపోయినాది. దిక్కులేనోళ్లం బాబులూ అంటూ సిన్మాలో పాట పాడ్తడండి, సాయింత్రానికి మూ్డ్రూపాయిల్ కళ్లసూచాడే అనుకో.'

'ఐతే రాములుకు అమ్మా నాన్నా ఉన్నారంటావేమిటి ?'

'అమ్మా నాన్నా లేకపోతే ఆడెట్టా పుట్టాడండీ ! యాడనో ఉండే ఉంటారు.'

ఈ విధంగా నా ఊహలన్నింటినీ కొట్టి పారేశాడు క్రిష్ణుడు. నాలో అహం తలెత్తింది. 'ఆ చెప్పేదేమిటో సరిగ్గా ఏడవ్వోయ్. పెద్దపోజా నీవూ !' అన్నాను.

'మీ కోపమొచ్చినాది.' మొగం వొంచుకొన్నాడు. నాకు జాలేసి 'రాలేదులే చెప్పూ అసలు విషయం' అన్నాను, తెచ్చుకోలు నవ్వుతో.

వాడూ నవ్వాడు. మంచు తడిసిన మల్లెపువ్వులా.

'మరంటండీ! పాపం రాములుకు అమ్మా నాన్నా ఎవరో తెలవదటండీ. ఓరో కాలోజ్ అమ్మాయ్ కనేసి తెల్లారగట్ట సెప్పె పెట్టకుండా సెక్కేసిందంట. ఆ హాస్పిటాల్లో తాతకు పన్లండి. అమ్మ కక్కర్లేని పసిగుడ్డును ఆ ముసిలాడు తెచ్చుకొని పెంచుకొన్నాడంట. ఇదంతా మా అయ్య సెప్పాడు...మరి సారూ రాములుగాడికి అమ్మా నాన్నా ఉన్నట్టేనా !'

నాకు నోటమాట రాలేదు. ఒక నిట్టూర్పు విడచి 'లేదురా నిజంగా రాములు దిక్కులేనివాడేరా క్రిష్టా' అన్నాను.

'అది పోనీయండి సార్. బెల్లబ్బువ్వ వండుకోవాలంటే ఎంతౌద్ది ? మరేనండి మా సెల్లి పెళ్లికి ఓ పెద్దగుండిగ వొండి గూడేనికంతా బంతెట్టాలండి.'

'మరి సినిమాలోలాగ నీ చెల్లెల్ని ఓ లక్షాధికారికిచ్చి చేస్తావుట్రా.'

'పోండి బాబూ ! ఎందుకండీ ఎదవలక్షలు. సక్కంగా నాలా కష్టపడేవోడికిచ్చి చేస్తా. సిలకా గోరెంకలా ఆడుతూ పాడుతూంటారు.'

పైరుమీది పిట్టలా చెంగుచెంగున అన్ని విషయాలను అవలీలగా తీసుకొంటూ, సాల్వుచేసికొని రివ్వున జీవనాకాశంలో విహంగంలా ఎగిరే స్వభావం అలాంటి కృష్ణకే లభ్యమైంది. ఈ నాగరక ప్రపంచంలో కాగడావేసి వెతికినా అలాంటి కృష్ణలు అగుపించరు. ఇంతలో వాల్తేరునుండి ట్రైన్ వచ్చింది. జనం బిలబిలా అటూ యిటూ పరుగెత్త సాగారు.

'అడుగోనండి గురవడు. ఇయ్యాల వాడిపని మహజోరుగా ఉండదిలే. బెర్త్‌రిజర్ చేసాడంటె అర్ధ రూపా యిచ్చుకొంటాడు. అంటూ' ఒకర్నిచూపాడు.

'ఒరేయ్ ముద్దునాయాల! బెర్త్ ఖాళీగా వుందేహ్! తొందరగా సావ్. ఫిఫ్టీ.' గురవడికేక.

క్రిష్న నాముఖం చూచాడు. నే కళ్లతోనే అనుమతించాను.

క్రిష్ణ వెళ్లిన ఐదునిముషాలకు పెంచె లొచ్చాడు. వస్తూనే 'ఆడేడండీ. యాడకెళ్లాడు?' అంటూ అడిగాడు.

ఇంతవరకు క్రిష్ణ విషయంలో యేదో తెలి యని బాధ్యతమీద వేసుకొన్నట్లుగా ఫీలైనానెమొ రాములమ్మ విషయంలో పెంచెలు కొద్ది విశాలబుద్ది చూపిస్తే క్రిష్ణపట్ల కొంత న్యాయం జరిపించిన వాడి నౌతాననిపించింది నాకు. అందుకే కదిపాను.

'అది నా బిడ్లకు తల్లికాకుండా పోయిందా. ఇంక దానిబిడ్డకు తల్లిమాత్రం ఎందుకుండాలి'... సూటిగా పెంచెలు ప్రశ్నవేసాడు.

నేను జవాబు వెతుక్కోవలసి వచ్చింది. నేనేదో చెప్పబోయాను.

'అదంతా నాకుతెల్సు బాబూ! ఆ ముండ యాడుందో దానికూతురేడ పన్జేస్తుందో అంతా తెలవ డను కొన్నారా! ఎందు కూరకుండా నమకొన్నారు. నా క్రిష్టిగాడికోసరం. ఆడికి అమ్మమీదెంత పేమ. దాని కూతురు సంటిదంటే యెంతయిది! ఆడు బాధపడి పోతాడని ఊరకొండాగానీ లేకపోతే ఆపెళ్లాం ముండను నరికేసి పోలీసులకు సిక్కేవోణ్ణి!'

పెంచెలు పై పంచతో కళ్లొత్తుకొని 'నా బిడ్డకు బగమంతుడు తల్లిలేకుండా జేశాడు. నేసీ పని జేస్తే తండ్రికూడా లేకుండాపొతాడే అని నా తపన బాబూ' అంటూ బావురుమన్నాడు.

'అది సరే. ఆ పసిది యేం చేసిందని దాన్ని చూడొద్దంటావ్?'

'మీకు తెలియం దేముంటది. అది కట్టుకొన్నా డని నట్టేట్లో వొగ్గేసి వెళ్లినదాని కూతురు. దాని కడుపున పుట్టినాది. [దీనిబుద్ధి అదేయైతే నారాతే యింకో మొగాడికి రాస్తదని యిశారం దొరా!'.

నన్నెవ్వరో వీపుపై ఫెళ్లున చరిచినట్లైంది. అయినా కొద్ది తమాయించుకొని 'క్రిష్ణగూడ ఆమె బిడ్డడేగా' అన్నాను.

పెంచెలుకు వల్లమాలిన బాధేసింది. వగర్చు కొంటూ 'ఆడు నాబిడ్డ! సెంద్రుడికైనా మచ్చ ఉందిగానీ నా కొడుకుబుద్దికి సెరువులేదు' అన్నాడు. చటుకున నా రెండుచేతులు పట్టుకొని 'అన్నింటి కంటె యింకోభయం బాబూ! వాళ్లమ్మమాటిని నన్నీ వయసులో యిడిసిపెట్టేస్తే నాగతేంకాను. ఈ ముసలితనంలో ఆసరాయేది బాబూ' అంటూ వెక్కిళ్లు పెట్టాడు.

అంతరాంతరాల్లో సుళ్లుదిరిగే అనుమాన భయం.

అర్దంకాని మమతాను బంధం.

'ఏడవకు పెంచెలూ! నీ కొడుకు అందరిలాంటి బిడ్డకాదు. నీవ్ అదృష్టవంతుడివి'.

ముసలిపెంచెలు కళ్లల్లో ఆశ చిప్పిలిటం చూచాను.

'ఎలాగైనా క్రిష్ణమనసు అర్థం చేసుకో. క్రిష్ణజీవితం వికసించే పూవు. క్రొత్తగా ఎగర టానికి రెక్కలార్చే పిట్టలాంటిది. వాస్తవంగా బిడ్డకు తల్లీ తండ్రీ రెండురెక్కలు. అందుకోసరం మనం ఇష్టమున్నా లేకపోయినా మనసుతోకన్నా జీవితంలో రాజీ పడాలి ఆలోచించు. రాములమ్మను క్షమించగలిగితే... నీ బిడ్డకోసం...చేయి.'

రెండుక్షణా లాలోచించి 'సరేబాబూ—నా బిడ్డ కోసం నేనేమైనా చేయగలను. ఒకవేళ యేదైనా నా బిడ్డకు అంటూ' శంకతో చేయి చాపాడు. అభయ మిస్తోన్నట్లు నాచేతి నుంచాను.

'చాలు బాబూ...చాలు. నాక్కాస్త యవధానం యివ్వండి. మళ్లీ మీరు తిరిగొచ్చేవేళకు అంతా అయి పోద్ది...అడుగో బిడ్డొస్తున్నాడు. ఆడి కివన్నీ సెప్ప బోకండి' అంటూ కొడుకును తప్పించుకొని వెళ్లాడు.

నే తృప్తిగా గాలి పీల్చుకొన్నాను. నిజంగా జీవితంలో ఒక మంచిపని చేశాననుకొన్నాను.

* * *

'మీరు పోయే పని పండాద్ది సార్. బగమంతుడంటోరు. నే సెప్తన్నాగా...వొచ్చేప్పుడు నాకేటి బగుమతిస్తారో చూస్తా !'

పెట్టెలో కూర్చొన్న నాకు నమస్కరించి చెప్పాడు క్రిష్ణ. ఆమాటలు నా గుండెలో చల్లనిగాలి వీచింది.

'మరైతే నీకేం కావాలో చెప్పరా ?'

'నా కేటి బాబూ ! సర్దా కడిగినా!'

వాడికేమైనా యివ్వాలనిపించింది. అందుకే రెట్టించి అడిగాను. ఇంతలో బండి కదలింది.

'అంత మనుసైతే మా సెల్లాము కొక లంగా జాకెట్టు పట్రండి సార్! నాకేటి'.

క్రిష్ణ చేతులు జోడించాడు. నే పులకించాను.

బండి వేగం పుంజుకొంది. అప్రయత్నంగా మా నాన్న తుదిమజిలీ గుర్తొచ్చింది.

నాన్న! దేవుడు! అరవైయేళ్ల జీవితం తాలూకు వడగాలుల్లో వగుడాకై పోయిన పరిపూర్ణ మానవుడు. నిండుమనసుతో 'పెద్దాడా' అని తల నిమిరే చల్లనిచేయి !

తన హయాంలో, పదహారేళ్లలో తండ్రిని పోగొట్టుకొని కుటుంబాన్ని బుజాలపై వేసుకొని, తమ్ముళ్ల చదువులూ, వాళ్ల పెళ్లిళ్లూ, పండగలూ పబ్బాలూ, సర్వమూ వాళ్లేయని తండ్రిలా తీర్చిదిద్దిన పెద్దబిడ్డ నాన్న !

కానీ వెనక్కుతిరిగి వృద్ధాప్యంలో చూచుకొంటే తండ్రి అప్పగించిన భార నిర్వహణలో,

FDSAS1664TEA

కట్టుకొన్న పెళ్ళాన్ని, కన్నపిల్లల్ని ఉపేక్షచేశానే, అనే విచారం మిగిలిం దాయనకు.

రెక్కలొచ్చిన పక్షులు ఎవరిగూటిని అవి చూచుకొన్నాయ్. వాళ్ళ పెళ్ళాలూ పిల్లలూ గూళ్ళూ— అంతదాకా నీడయిచ్చిన కొమ్మనే మరచారు.

బతకలేని బడిపంతు లుద్యోగంలో బతుకీడ్చుకొచ్చి రిటైరైన నాన్నకు, పెళ్ళికి సిద్ధమై కూర్చొన్న రెండోకూతురు పెద్ద సమస్యగా ఎదురైంది. గతం తలుచుకొని కళ్ళనీళ్ళు చేసుకొనేవాడు. అదే సమయంలో వారసత్వంలా, బడిపంతులై దిగబడ్డాడు తను. కొండంత ఆశ మళ్ళీ చివురించింది. కానీ గ్రెతోక జీవితంలో ఏంచేయ గలిగాడు. నాన్న బ్రదికుండగా చెల్లెలు పెళ్ళి చేయలేకపోయాడు తను.

తుది క్షణాలో చేరువకు పిలిచి ... 'పెద్దాడా! అమ్మాయిరా...ఏంచేస్తావో' అంటూ కళ్ళు వాల్చాడు. తుది శ్వాసలోగూడ ఆ కళ్ళు కూతుర్నే చూస్తూ వాలిపోయాయి. ఆ నాటి బాస యింతవరకు నెరవేర లేదు.

ఎన్ని సంవత్సరాలు! అడిగిన కట్నం ఇచ్చుకోలేక అంతస్తులకుతూగలేక అన్నీ ఎండమావులే! మళ్ళీ ఇన్నాళ్ళ కొక్క అవకాశం. దూరపుబంధువు ద్వారా సంబంధం వచ్చింది. కొండంతఆశతో బయలుదేరాను...అమాయికపు పసికందు క్రిష్ణ పండొంతుం దంటూ శుభం పలికాడు ... నిజంగా నా తపస్సు ఫలిస్తే! తిరుగు ప్రయాణంలో వాణ్ణి సంతోష పెట్టాలి. ఎంత పెద్దమనసురా క్రిష్ణా!

'నీవు కోరుకొనేట్లు యీ సమాజం మారిపోవాలిరా క్రిష్ణా! నా తరంలోని మనుషులు వెన్నెముకలేని జీవాల్రా! ప్రతి జీవీ స్వార్థంతో యింకో జీవిని తింటోందిరా!.

'ఒరేయ్ తమ్ముడూ! నే చెప్తున్నా! మీ తరంరా మీ తరంలో అందరూ నీలాంటి యువకులే పుట్టాల్రా! గుండె నిబ్బరంతో కండ కరగించి నవ సమజాన్ని సృష్టించు కొంటారురా! అప్పుడు నాలా ఓ చెల్లి పెళ్ళి చేయడానికి నే పడుతోన్న వేదనలో లక్షాతొంభైవంతైనా నీవ్ పడడానికి వీల్లేదు! ఇప్పటి తరం తలొంచుకొనేలా మీ తరం నిలవాలిరా! ఆ నాడు నే బ్రతికుంటే, ఆ ముడతలుబడ్డ వయస్సులో, పండబారిన మనస్సుతో గుండె నిండుగా క్రొత్తరక్తాన్ని పుంజుకొని నీవెంట పరుగెడ్తారా! ఇది నిజంరా! నీ చెల్లి పెళ్ళికోసరం నాలా బొట్టు బొట్టూ రక్తాన్ని పిండనక్కర్లేదురా తమ్ముడూ!'

ఇంతలో ఎవరిచెయ్యో నా బుజంమీద పడగానే భావలోకంలోనుండి యిటు దొర్లాను. ఫెళఫెళా క్రొత్తనోటులా టిక్కెట్ కలెక్టర్ చేయ్ జాపారు. టిక్కెట్టు అందించాను.

తల త్రిప్పేసరికి గమ్యం చేరింది ట్రైన్.

* * *

తిరుగు ప్రయాణం రెండ్రోజు లాలస్యమైంది. క్రిష్ణమాట నిజమైంది. నా చెల్లిపెళ్ళి నిశ్చయమైంది.

తిరుగు ప్రయాణం ఎంత సంతోషం! ఇదంతా వాడి చలవే!

విజయవాడ వస్తోండగానే ఎక్కడలేని ఉత్సాహం నాలో ఉరకలేస్తోంది. ఆ పసిమనసులకోసం నే కొన్న ఫ్రాకూ షర్టూ క్రిష్ణ అగపడగానే, బండి దిగుతోండగానే అందీయాలి.

'ఆ కళ్లల్లో ఎన్ని మతాబాలు వెలుగుతవో చూడాలి'. అనుకొంటుండగానే బండి ఆగింది.

అదే నాబూట్ పోలిష్‌చేసిన స్థలం ... అరే ఏమిటి వాడు క్రిష్ణయేనా! ఆ నవ్వేది! ఆ చలాకీ తనమేది!

'ఒరేయ్ క్రిష్ణా! ఆలస్యమైందని కోపమొచ్చిందిరా! రారా ఇవిగో ఏంతెచ్చానో చూడు... ఈ గౌను నీ చిట్టిచెల్లాయ్‌కి...ఇది...'

'సారూ' అంటూ గొల్లుమన్నాడు క్రిష్ణ.

అతని ప్రక్కనే చిట్టి బిక్కుబిక్కు మంటూ.

'అరే! ఏమైంది ...' నా మనసు మూల్గింది.

'పాపం పెంచెలు మొన్న బండిక్రిందపడి చని పోయాడు సార్'. మరో పోర్టరు చెప్పాడు.

నాతల తిరిగింది. ఎక్కడుందీ ఏమైందీ తెలి యడంలేదు.

'అమ్మగూడా ...'

'ఆ!'

'ఔను సారూ! మా అయ్య శవాన్ని చూస్తూనే పడిపోయింది అంతే.'

'ఇక్కడ తలాకాస్త చందాలేసుకొని రెండు శవాల్ని దహనంచేసాం బాబూ. రారా క్రిష్ణ అంటే 'బాబుగా రొస్తారు. వారెంట తీసకెళ్తారు' అనిఒకటే యిది బాబు. ఆ నాటినుంచి వీడు పచ్చినీళ్లన్నా ముట్టలేదు. 'బాబు' వీళ్ల మునుపే తెలుసా సార్'. మరోవ్యక్తి.

క్రిష్ణ నా కాళ్లను చుట్టేసుకొన్నాడు.

'సార్ మా అయ్యసేతిలో సెయ్యేసి మీ కిష్ణ కొచ్చిన బయం లేదన్నారంట ... అయ్య సచ్చిపోతూ 'వారే క్రిష్ణ బాబుగారు శాన మంచోరు ... తప్ప కుండా వొస్తారు. ఆరు రాగానే మా అయ్య మీరు సెప్పి నట్లే చేశాడంట బాబూ' అని సెప్పమని పాణాలు యిడి సేసాడు'.

క్రిష్ణ చెప్తోన్న మాటలు వింటొంటే నిలవ లేకపోతూ అతిబలవంతంమీద నిబ్బరించు కొన్నాను.

'మా కీడ దిక్కెవ్వరూ లేరు సారు. నన్నూ సిట్టామునూ మీయెంట తీస్కెళ్లండి. ఆడ హాస్టల్లో మా సెల్లాయ్‌ని జేర్పించండి...నేనేమొ...'

నాకు మాటలు పెగల్లేదు. రాతిబొమ్మ నైనాను.

'మీ రూరికే సదియించ క్కర్లేదు సారు. మీ కొక చిట్టి బాబున్నారంటిరిగా ... ఆరిని ఎత్తుకొని మోస్తాను. అబ్బాయ్‌గోర్ని ఏడవకుండా ఆడిస్తా ... మా సిట్టాంకూడా బాబుగోర్ని ఆడిస్తది. ఇంకా యింట్లో పనంతా అదే సారూ కంచాలు చెంబులు మా సెల్లి తొలుస్తది. నేనేమొ నీళ్ల తోడిపోస్తా...'

వాడిమాటలు చెవుల్లో రింగుమంటున్నా నాలో శూన్యం చోటుచేసుకొంది.

చేతిలో క్రొత్తగుడ్డలు జారిపడ్డాయ్.

నా రెండుచేతులూ ఆ యిద్దరి శిరాలను స్పృశించడానికి సాగాయ్...

నా ఎదురు శూన్యంలో కన్నీళ్లతో పెంచెలు ముఖం ...

నాలో!

———